

POSUDEK na bakalářskou práci

Jméno a příjmení autorky bakalářské práce: Miriam Macnerová Vilímová

Název bakalářské práce: *Konverze ke křesťanství*

Oponent: doc. ThDr. Jiří Vogel, Th.D.

Praha, 21. srpna 2020

Miriam Macnerová Vilímová se rozhodla ve své bakalářské práci zkoumat motivace konvertitů ke křesťanství spolu s dílčími vlivy ke konverzi. Metodicky si svou práci rozdělila na teoretickou a výzkumnou část. V teoretické části se zabývá charakteristikou pojmů, které považuje za důležité. Vedle pojmu konverze je to výraz motivace, potřeba, identita, krize, ale věnuje pozornost i vývojovým fázím osobnosti ad. V úvodu vedle cílů a postupu hovoří též o vlastní motivaci ve volbě tématu. Postupovat od analýzy pojmů považuji za správný krok, ale jako nedostatek vnímám absenci heuristiky. Pisatel jakékoli kvalifikační práce by měl nejprve zjistit, zda již někdo v minulosti podobná témata nezpracovával. Univerzita má kvůli tomu řadu vyhledávacích databází pro snadnou a rychlou orientaci. Už při prvním zadání výrazů „konverze ke křesťanství“ a „náboženská konverze“ do univerzitní databáze ukaz.cuni.cz se mi ukázalo několik tematicky podobných českých kvalifikačních prací a odborných studií a po zadání anglického výrazu „*conversion to Christianity*“ to byly již stovky článků. Myslím, že je na co navazovat, popř. vůči čemu se vymezovat a v heuristické kapitole si tak vyjasnit svůj přístup. Macnerová Vilímová tak mohla zdůvodnit, proč necituje třeba práce Nešpora nebo Lužného a pouze okrajově Václavíka. Mohla tak třeba napsat, že jmenovaní autoři se zabývají konverzí spíše ze sociologické perspektivy, kdežto ona chce hodnotit fenomén konverze z perspektivy psychologie náboženství apod.

Teoretická část je rozdělena do tří kapitol. V první kapitole vymezuje pojem *konverze*. V druhé kapitole se zabývá pojmem *motivace*, ale soustředí se zde i na *motiv*, *potřeby* a *hodnoty*. Ve třetí kapitole hledá souvislost mezi vývojovými fázemi člověka a konverzí, přičemž zvláštní pozornost věnuje období dospívání a střednímu věku, což vysvětluje odkazem na stáří svých respondentů. Zmiňuje zde také téma identity a výraz krize. Volba literatury potvrzuje, že jí jde o pochopení konverze z hlediska psychologie: Stříženec, Halama, Říčan, Muchová, Nakonečný, Vágnerová, Janošová ... Zahraniční psychology cituje ale většinou jen ze sekundární literatury: Fraas, Murray, Maslow, Rogers apod.

K hlavním nedostatkům teoretické části patří minimum vlastní reflexe a hodnocení. Jde spíš o jakýsi přehled toho, co autorku bakalářské práce zaujalo, často má text formu spíše parafrázovaných výpisků z literatury.

Z některých výroků mi nebylo jasné, jestli byl pochopen význam zpracovávané literatury, viz např. s. 12: „Obrácení je zakončeno novým, životním postojem. Celý tento proces se utváří na základě niterných pochodů daného jedince, díky kterým poté může být obrácení dokonáno. Lze tedy říci, že obrácení má svou předhistorii, ale zároveň je to neustálý proces.“ Jak může být obrácení dokonáno, když jde o neustálý proces?

Jak si vysvětlit například komentář na s. 14?: „Dle mého názoru si však musíme uvědomit jeden důležitý faktor, že ne vždy je motivace vědomá, a proto v případě nevědomého chování tato otázka nelze položit. Mohli bychom se tím dostat do cyklického bádání nad chováním jedince, které by však nemělo konce.“ Na téže straně je i další nesrozumitelný komentář: „Kdybychom si na závěr měli ve zkratce uvědomit, co tedy pojem motivace znamená, tak výstižnou definici nabízí výše zmíněný Nakonečný (1998). Dle něj u motivace záleží na více interakcích mezi sebou, ale hlavní podstatou motivace je dosažení určeného cíle, který se vyskytl z důvodu nedostatku, buďto fyziologicky v těle jedince nebo v jeho vnějších podmínkách. Při uspokojení těchto potřeb dochází k vnitřnímu klidu.“

Skutečně je to v psychologii tak, že „stimulace funguje jako vnější vliv a motivace jako vnitřní“? Viz s. 15. A co třeba motivační odměny v zaměstnání?

Nemohu se zcela identifikovat s povahou subjekt-objektového myšlení, které doprovází některá místa práce, viz např. str. 15: „Uspokojení daného motivu mnohdy probíhá skrze nějaký předmět. Tímto předmětem může být i určitý subjekt. Například farář, který v neděli skrze své kázání uspokojí jedinci potřebu jistoty.“

U struktury motivů na straně 16 jsem postrádal interpretaci posledního výrazu: *nátlakový motiv*.

Je nějaký rozdíl mezi *psychologickými potřebami* a *psychickými potřebami*? Viz str. 16. Nebo jde jen o nepřesné vyjadřování.

Proč je na s. 30 mini-medailonek Erika H. Eriksona a u ostatních citovaných psychologů ne?

Takřka neuvěřitelná mi přijde následující teze ze s. 31: „Dalším problémem může být, když se mladí lidé neumějí ztotožnit s povoláním a nacházejí si vzory mezi hrdiny nebo skupinami, se kterými se až příliš identifikují a kvůli tomu ztratí svou vlastní totožnost (Erikson, 1996). Můžeme si uvést jednoduchý příklad dnešní doby. V dnešní době mají velký vliv sociální sítě, na kterých může adolescent nalézt

zalíbení v profilech slavných blogerů či umělců, s nimiž se vnitřně ztotožní. Ve vážnějších případech se s nimi identifikuje i svým zevnějškem.“

Výzkumná část má ve srovnání s teoretickou částí podstatně vyšší úroveň. Popis zvolených postupů při výzkumu je poměrně detailní a je rozložen do několika kapitol. Cíle výzkumu i výzkumné otázky jsou poměrně jasné, i když jsem zcela nepochopil význam typologie cílů výzkumu uvedených v kapitole 4. Respondenty se Macnerové Vilímové podařilo získat díky postavení insidera (kapitola 5), což ji přimělo být opatrnější v sebereflexi (kapitola 8.1). Stručná charakteristika etiky výzkumu (kapitola 7), vysvětlení metody sběru dat formou polostrukturovaného rozhovoru (kapitola 8.2) i popis respondentů (kapitola 6) jsou dostačující, ovšem zdůvodnění vynechání respondentky F ze závěrečné analýzy zcela nechápu, protože mohlo posílit formulaci hypotézy. Oceňuji i volbu interpretativní fenomenologické analýzy pro zpracování rozhovorů s respondenty, a to zejména kvůli uplatnění hermeneuticky orientovaného přístupu, který se vyznačuje vyšší tolerancí interpretačních rozdílů, uvědomuje si nutnost navazování na předchozí zkušenost a tím i na určité předporozumění.

Analýzu výsledků rozhovorů s čtyřmi respondenty považuji za nejpřínosnější část celé bakalářské práce. V úctyhodném rozsahu 25 stran je zde provedena velice podrobná analýza nejvýznamnějších úseků rozhovorů. Mnohé z nich jsou kriticky reflektovány. Macnerová Vilímová má dokonce odvahu odkrýt nevědomé nebo skrývané motivy. Při tom všem si je vědoma limitů (kapitola 10), které znesnadňují analýzu, jako je třeba vědomí, že si respondent přečte kritiku rozhovoru apod. I vůči výzkumné části lze mít řadu kritických připomínek, např.: respondent A je málo anonymizován; některé interpretace jednání respondentů jsou až příliš spekulativní, viz např. s. 67: „Na druhou stranu měl možnost najít si ženu i mimo věřící prostředí, pokud by k tomu neměl blízko.“

Pozitivně hodnotím i závěrečnou diskuzi (kapitola 11), ve které na základě svého výzkumu potvrzuje některá schémata představená v teoretické části a je schopná rozvažovat i nad dalšími otázkami, které by stálo za to prozkoumat.

Z formálního hlediska jsou splněny požadavky kladené na bakalářskou práci, ovšem s následujícími výhradami: 1. velké množství chyb a překlepů, 2. poměrně časté stylistické chyby, nadbytečnost slov a mnohdy i neschopnost jasně vyjádřit myšlenku, 3. odkazy na citovanou literaturu by měly být jednoduše dohledatelné, tj. uvádět aspoň stranu, ze které bylo citováno – v některých případech to je, v jiných není. 4. Literatura by měla být seřazena podle abecedy.

I když ve svém posudku uvádím velké množství kritických připomínek, považuji bakalářskou práci Miriam Macnerové Vilímové za přínosnou. Je zjevné, že je silná ve výzkumu, podstatně slabší v teorii. Bakalářskou práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení známkou 2 – 3.